

Wat moet ik doen?

- Het Humanisme stelt de mens centraal, maar leunt qua uitgangspunten zwaar op het eraan voorafgaande -en door velen verlaten- christelijke waardensysteem.
- “Existentialisme is humanisme’ (1946) stelt Sartre, maar gaandeweg komt de problematische basis van beide in zicht.

maleutiek_2019 2

Kierkegaard

Vaak wordt teruggegrepen op Kierkegaard die zoekt naar het overbruggen van de kloof tussen het contingente en het eeuwige. Hij schrijft over het noodzakelijke engagement dat nodig is om een gerechtvaardigd leven te leiden. Maar men laat zijn absoluut christelijk uitgangspunt dan vaak achterwege. Ondanks zijn invloed op meer seculiere denkers is hij eerder in lijn met Augustinus dan met Sartre.

maleutiek_2019 3

Heidegger

- Zorgend in de wereld staan. Het Zijn gaat aan de wereld vooraf. I.t.t. Sartre gaat hij niet uit van het subjectieve pour soi, maar gaat het voorhanden zijn van de wereld vooraf aan elke vorm van menselijk bestaan.(276-277)
- Het existentialisme schrijft over verantwoordelijkheid die gewonnen moet worden vanuit een strikt individuele positie. (‘de hel dat zijn de anderen’,Sartre) in een absurde wereld (Camus)

maleutiek_2019 4

Sartre en de Beauvoir

Leven in de overgang van het loskomen van een totaal georganiseerde en niet meer op de hoogte van zijn tijd zijnde cultuur.
Eerste oplossing is loskomen van alles en iedereen. (nieten) en leven vanuit eigen vrijheid en verantwoordelijkheid.
Tweede oplossing is collectieve strijd voor een meer inclusieve wereld; communisme. Ze zetten zich in voor de rassen strijd (tegen Apartheid), antimperialisme (Vietnamtribunaal), feminisme (‘Tweede sekse’)en leeftijdsdiscriminatie (‘De Ouderdom’)

Het individuele bestaan is niet meer los te zien van het maatschappelijke en economische bestaan. Er is geen orde meer waarop men kan terugvallen. Al het bestaande is gaan knellen met de kennis, de ervaringen en de verwachtingen die er zijn.
Denken, doen en hopen moeten in overeenstemming gebracht worden met wie de mens van dat moment is.

maleutiek_2019 5

Levinas

Waar Sartre en de Beauvoir beginnen bij de eigen existentie en die willen neerzetten in vrijheid, begint Levinas aan de andere kant met eenzelfde doel; alles moet anders, wat was mag nooit meer gebeuren.
Levinas begint bij het gelaat van de ander en het appél dat dit gelaat op ons doet. Het gaat bij Levinas om luisteren en kijken en weten dat alleen de ander ons werkelijk kan bevrijden uit het Il y a. Bij Levinas herontdekken we het onbegrijpelijke als iets dat noodzakelijk is. (330)

maleutiek_2019 6

Derrida

Wending naar de taal (linguistic turn) lijkt probleem waar de verlichting in is terecht gekomen op te lossen, door de taal als basis te nemen.

Maar taal is niet genoeg om ons los te maken van de materie en het subject, want taal is volgelopen met materialiteit, zegt Derrida. (312)

De taal zelf moet ook weer losgemaakt worden uit zijn verstarring door betekenissen en contexten en de spreker en de lezer. (313)

maieutiek_2019

7

Ricoeur

De wending naar de taal maakt het mogelijk het over betekenissen te hebben zonder de mens erbij te betrekken. Dat lost het probleem van het funderende subject op, maar doet tekort aan de menselijke mogelijkheid om zichzelf te ontwerpen, volgens Ricoeur. (325) Ik en de ander veronderstellen elkaar en maken de taaldaden mogelijk (v.b. beloven)(326/327)

maieutiek_2019

8

Foucault

We kunnen onszelf niet ontwerpen zonder wereld en taal.

We kunnen juist nu- zonder metafysische zekerheid, zonder vaste bodem onder onze kennis en zelfs zonder een autonoom subject- onszelf vormgeven. Daarbij moeten we ons verhouden tot ons geproduceerd subject, de disciplinerende en waarheidsvertoegen.

maieutiek_2019

9

Arendt, Foucault en Agamben

Arendt: Aandacht voor de overbodigen, voor solidariteit en het zo leven dat je jezelf in de ogen kunt kijken,

Foucault en Derrida: de filosofie moet stem geven aan wie buiten het vertoog is, of dreigt te raken.

Agamben: Homo sacer in een poging om nieuwe taal te vinden om (on)recht aan te wijzen.

https://www.bjuttijdschriften.nl/tijdschrift/rechtsfilosofieentheorie/2004/1/RenR_2004_034_001_012.pdf

maieutiek_2019

10

Hedendaagse (Nederlandse) filosofen

Groot verschil met verleden is dat het schrijven en spreken over grondslagenonderzoek achterwege wordt gelaten. Gelijktijdig zien we dat mét het breed ontstaan van twijfel aan waarheid, waarden en eenheid de noodzaak daartoe weer intreedt in het publieke debat.

<https://www.trouw.nl/reisje-filosofie/jonge-filosofen-vinden-het-hoog-voel-een-andere-blik-op-gottiek-en-gottemonster-924601b/>

<https://www.youtube.com/watch?v=xTLFW2kpkE> (Ingrid Robeyns)

<https://www.nu.nl/radboudreflects/terugblik/terugblik-2018/18-04-18-zachte-kant-harde-feiten-lezing/> (Trudy Dehue)

maieutiek_2019

11